

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. R. Kok, Soest, Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

„Toen werd het water zoet”.

Exodus 15 : 25a.

Van bitter tot zoet

Wat kan de Heere het toch wonderlijk maken voor Zijn volk. Kijk eens naar Israël in Mara. Zingend was dat volk bij de Schelfzee vandaan gegaan. Vanwege Gods grote daden. Hij had een pad gebaad waar geen weg was. Farao en al zijn ruiters waren ten onder gegaan.

De eerste dag in de brandend-hete woestijn op weg naar Kanaän jubelde dat volk nog volop. De tweede werd het al minder. Toen de derde dag rees, was er van jubel niet veel meer te horen. Er lag zorg op ieders gezicht: water! water! De zakken met water waren leeg, of bijna leeg; en nergens was er water te zien. Het vee loeide om water en de kinderen huilden om water. Israël liep daar dorstig en nergens was water. Smachtend van dorst bereiken zij Mara en . . . daar is water. Gelukkig! Welk een opluchting! Het gaat als een juichkreet door het leger: „Er is water!” De gezichten glimmen van vreugde. Eindelijk water! De vorsten snellen vooruit. Ze drinken van het water, met grote teugen tegelijk. Maar . . . op hetzelfde moment spuwen zij het weer uit. Bah! Het is niet te drinken. Het is afschuwelijk. Het water van Maria is bitter, zo bitter als gal! Ieder die het drinkt, walgt ervan.

Een ontzettende teleurstelling valt over het volk. Dit is te veel. Dit doet de maat overlopen. Verontwaardigd vragen ze: Mozes, zeg het eens, wat moeten wij drinken? Wat moeten wij nu drinken, Mozes? Mozes, waar ben je. Je bent de verantwoordelijke man. Geef ons antwoord; we eisen antwoord, zeg het ons: wat moeten wij drinken? Ze murmureren. Ze staan op tegen Mozes en tegen God. Waarom zijn we van het koele Nijlwater, van de overvloed aan water hierheen gebracht? Om hier te sterven van de dorst? Is dat uw bedoeling geweest, is dat de bedoeling van God geweest? Mozes, antwoord ons! Wij willen van u een afdoende verklaring. God moet ons rekenschap geven van Zijn daden.

Van jubelen tot murmureren! In drie dagen tijds! Drie dagen na de wonderlijke uitkomst bij de Schelfzee! Is God in drie dagen veranderd? Is Hij in drie dagen van almachtig machteloos geworden? Is Hij dan geen wonderdoend God meer? Geldt het dan nu niet meer: „Wie Mij aanroept in de nood, vindt Mijn gunst oneindig groot”?

Dat bittere water heeft de Heere zoet gemaakt. Neen - de Heere verandert niet. Hij blijft Dezelfde tot in alle eeuwigheid. Weer was er de openbaring van Gods macht. Die macht, die onbeperkt gadeloze wonderen werkt. Niet vanwege een biddend volk. O neen! Doch vanwege een biddende Mozes, de middelaar van het Oude Verbond. Mozes de afschaduwing van de Middelaar van het Nieuwe Verbond. Mozes moest een stuk hout nemen, en dat werpen in het bittere water. Toen is het wonder gebeurd. Het bittere water is zoet geworden. De dorstigen konden drinken, volop. Wonderwater.

Nog maakt de Heere het wonderlijk voor een volk, dat door Hem op de weg naar het hemelse Kanaän is gezet. Nog leidt Hij door Mara. Mara behoort bij de weg, die God heeft

uitgestippeld, de weg naar Kanaän. Mara is een plaats niet naar het vlees, maar wel van Goddelijke leiding.

Mara is een leerschool. Daar wordt geleerd de bitterheid, die de Heere wordt aangedaan door de murmureringen. Daar wordt geleerd de verdorvenheid van 's mensen hart.

Van zingen over heerlijke uitredingen, over wonderlijke verlossing zo maar tot murmureren, tot verdachtmaking, tot beschuldiging, tot klinkklaar ongelooft.

Mara valt voor het vlees niet mee. Daar wordt geleerd dat in het vlees geen goed woont.

Daar wordt afgeleerd om van vlees iets goeds te verwachten. Daar krijgt het vlees de doodsteek. „Ik weet, dat in mijn vlees geen goed woont”. „Het bedenken van het vlees, is vijandschap tegen God”.

In Mara wordt nog meer geleerd. Daar wordt ook geleerd 's Heeren trouw en liefde voor onwaardigen, voor mensen die zelfs aan bidden niet toe komen.

Juist in Mara wordt geleerd de noodzakelijkheid van een Voorbidder. Daar wordt geleerd de diepe en rijke betekenis van de hemelvaart van Jezus Christus. Dat Hij het is, Die is opgevaren, nadat Hij alles had volbracht. Dat Hij het is, Die is opgevaren om met doorboorde handen te pleiten voor een schuldig volk. O, als Hij, Jezus Christus, de biddende Hogepriester aan 's Vaders rechterhand er niet zou zijn, geen enkel bitter water zou zoet kunnen worden. O, als Hij niet had een hout, het hout des Kruises, bitter water bleef bitter. Dat hout zegt: voor Hem is het bittere bitter gebleven. Hij heeft gedronken de bittere lijdenskelk. Hij heeft geroepen vanwege de bitterheid en vanuit de bitterheid: „Vader, indien het mogelijk is . . .” Hij de eigen Zoon van God, de enige. Het bittere werd niet zoet. De lijdenskelk heeft Hij volkomen moeten uitdrinken . . . vanwege de murmureringen, de zonde en de schuld van Zijn volk. Hij heeft dat gedaan vrijwillig, gedreven door Zijn liefde. Opdat er Evangelie zou zijn. Opdat voor u het bittere zoet zou kunnen worden.

Naomi zei eens: „Noem mij Mara, want de Almachtige heeft mij bitterheid aangedaan”.

Maar ook uw naam vanwege bitterheid? Een geliefde in het graf? Een ziekbed? Tegenspoed? Uw zonde gezien in het licht van Gods heiligheid? Een gesloten hemel? Roepen en geen ontfermen? In het Godsgemis? Moeten sterven en niet te kunnen? Ach, het kan zo bitter zijn!

Maar het bittere kan zoet worden! Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. Er is een wonderdoend God. Er is een grote Voorbidder. Er is het hout des kruises!

Als dat kruishout komt in de bitterheden, dan wordt het bitter tot zoet!

Dan is er zoetheid in de bitterheid. Dan wordt zielevreugd gesmaakt in de bittere beproevingen.

Dan worden psalmen gezongen zelfs in de nacht. Vanwege het hout des kruises wordt straks elke bitterheid enkel zoet.

Van Zonneveld.

Onze 24e ontmoetingsdag

2.

Om 2 uur opende Ds. A. van de Weerd van Urk de middagsamenkomst. Hij liet zingen Ps. 66:5 en 8, las 2 Samuel 22:21-36, ging voor in gebed en sprak een openingswoord naar aanleiding van vers 36b; en door Uw veroot-

Van de administratie

De koster van de kerk in Kampen berichtte ons dat er een psalmboekje in de kerk was achter gebleven. Er stond in geschreven „Ned. Herv. wijkgemeente Duinzicht kerk 's-Gravenhage.” De eigenaar kan zich met hem in verbinding stellen. Zijn adres is: W. Huisman, 2e Ebbingestraat 2 te Kampen.

6. nieuwe abonnees mochten we aan ons bestand toevoegen. Aan giften ontvingen we f 165,-, waarvan 1 van f 50,- van iemand die verhinderd was naar Kampen te komen, verder nog een gift van f 225,- voor de school in Dundas/Hamilton. Hartelijk dank.

Er komen de laatste tijd nogal eens bladen terug met een aantekening van de P.T.T. „vertrokken”, „onbekend op dit adres” e.d., zonder dat we bericht van adreswijziging hebben ontvangen. Wie kan ons helpen aan het juiste adres van:

K.S. Zijlstra, Schrijnwerkersweg 7, 9201 DZ Drachten.

W. Berkhof, W. Alexanderstraat 35, 3258 BB Den Bommel.

Mej. I. Jansen, Vijfheerenlanden 350, 4131 GD Vianen.

J.H. de Ronde-Temminck, Torenstraat 15, 4112 JM Beusichem.

C. Hijkoop, Lijsterstraat 66, 3514 TE Utrecht.

Bij voorbaat onze dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Tel. 01720-74202, giro 704350.

moedigen hebt Gij mij grootgemaakt. We vatten de hoofdzaak als volgt samen.

Wat gaat het wonderlijk toe in het leven van een kind van God. Paulus zegt: als ik zwak ben dan ben ik machtig. Hoe kan dat? Een kind van God is arm en toch rijk, dwaas en toch wijs, klein en toch groot. Dat wordt in de leerschool van de Heilige Geest de beleving. Koning David kon daar ook van spreken. Als David zijn veelbewogen leven mag overzien dan moet David een danklied gaan zingen. Het is alles genade in zijn leven. Dat vinden we ook in onze tekst. David, de man naar Gods hart, zegt dat hij groot is. Pocht David? David is wel een mens, in zichzelf dwaas, trots: denk aan de volkstelling. Maar hij zegt: Gij hebt mij groot gemaakt. God had het volk groot gemaakt. Hij had David gezalfd. Hij had hem een groot leger gegeven. De Heere had alles gedaan door veel zorgen en noden heen. De Heere gaf telkens uitredding. En in zijn nood was hij tot de Heere gegaan. Hij was wel eigen wegen gegaan, maar heeft ook geleerd dat de Heere hem geleid had. Zo heeft hij geleerd: door uw verootmoedigen hebt Gij mij groot gemaakt. In het Hebreeuws zijn het slechts twee woorden: Uw verootmoedigen en: grootgemaakt. Zie de kanttekeningen. In Psalm 18 staat: door Uw zachtmoedigheid . . . Hier is roem in God. David was de jongste in zijns vaders huis. Hij is gezalfd tot koning. Zijn koningschap is eeuwig. De Heere heeft David ootmoedig en klein gemaakt. Een wild paard moet getemd worden. De mens is van God afgefallen. Hij is als een wild paard geworden. Er moet bekering en wedergeboorte komen. Het is een wonder wanneer de Heere naar zulken omziet. De Heere maakt gewillig, ootmoedig. Hij gaat afbreken. Zo ook in Davids leven. Dat kan op talloze wijzen. Er komen tegenheden. Ook in Davids leven. Aan het einde ervan zegt David: het zijn Uw verootmoedigingen. Achter alles zag hij de hand des Heeren. Wat een wonder, wat een wijsheid Gods, dat er tegenheden zijn gekomen.

Is het ontdekkende woord in ons leven gekomen? We kunnen voor God niet bestaan. We moeten het met de Heere eens worden. Dan wordt het: Gij straft ons niet naar onze zonden . . . en: Uw doen is rein . . .

Zo kon David zeggen: Uw weg is volmaakt. Het is een weg die door de diepte leidt. Het is geen zaak van vreugde. Die verootmoedigingen zijn grootmakingen. De Heere doet het alleen om redenen in Zichzelf, om Christus wil, Die onze natuur aannam, tot zonde gemaakt is. Hij heeft alles volbracht. Hij is de dood ingegaan. De Zijnen moeten Zijn voetstappen drukken.

Zijn wij al klein geworden, klein gemaakt? Leed enz. brengen op zichzelf geen verandering in de staat voor God. Bid om het licht van de Heilige Geest, om door de Heere verootmoedigd, klein gemaakt te worden. Dan gaan we ons wegschamen. Dan komt er een droefheid naar God. Petrus schrijft: weest met ootmoedigheid bekleed. Hij wederstaat de hovaardigen, maar geeft de nederigen genade. Zij hebben alleen recht op de dood, maar Hij geeft genade en ere. Het gaat er om Hem te kennen, Die het Leven is. Dan is voortdurend nodig klein en arm te blijven. De grootheid ligt alleen in Gods genade. Christus moet gestelde in het hart krijgen.

We zingen Ps. 31 : 17.

Vervolgens spreekt Ds. M. Vlietstra over een boodschap voor onbekeerden. Men kan zijn rede elders in ons blad vinden, althans het tweede gedeelte. Het eerste gedeelte werd in het vorige nummer opgenomen.

Ds. Vlietstra laat zingen Ps. 81:12, 13,15 en 18. Er wordt gecollecteerd.

Hierna spreekt Ds. M.C. Tanis een slotwoord. Dat willen we als volgt samenvatten.

Mag ik u een vraag doen? Bent u in dienst? In dienst geweest? Nog wachtend op een oproep? Meisjes en vrouwen krijgen die niet. Het gaat om een hoogstbelangrijke zaak. Er zijn twee machten, twee legers. We dienen in een van beide. In het leger van de Heere Jezus zijn zij die doen de wil Zijns Vaders. Wat is die wil? Strijden om in te gaan, de goede strijd strijden, strijden tegen een driehoofdige vijand. Wie is uw grootste vijand? Kent u de geestelijke strijd, waarin we niets vermogen, maar waarin alles verwacht mag worden van de grote Koning? Denk aan Josafat, die in gevaar kwam, maar naar de tempel ging en bad: Heere, wij weten niet wat wij doen zullen, maar onze ogen zijn op U.

Er moet defensief en offensief gestreden worden. Er moet veel strijd gestreden worden wil het einde vrede zijn. Men kan vrezende te zullen bezwijken, omkomen, deserteren, het te zullen opgeven, als men eigen machteloosheid kent en de sterkte van de driehoofdige vijand. Maar de Koning is getrouw. De overwinning is zeker, door de verleende kracht van de Heere Jezus Christus. Die Zijn kracht kennen zullen aan het einde van de strijd delen in Zijn overwinning.

In Openbaring komen zeven brieven voor. In elke brief staat: die overwint We moeten de strijd kennen, anders zullen we niet overwinnen. In de brief aan Pergamus staat: Die overwint, Ik zal hen geven te eten van het manna dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witte keursteen. Dat wijst op Christus, het ware Brood uit de hemel. In de bloedige strijd heeft men ook proviand nodig. Hij geeft te eten. Als er geloofsgemeenschap met Hem is, dan geldt: Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank. Door Zijn levenskracht gaat men leven en blijft men leven. Dan: Ik leef niet, maar Christus leeft in mij. Hij mag van het voedsel genieten: Smaakt en ziet dat de Heere goed is.

Op de grote triomfdag geldt: Ik zal hem geven een witte keursteen. In onze kring gaan we er iets van constateren. Als het gaat om de verzoening, dan is er schuld tegenover een rechtvaardig God. Er is een God Die goddelozen rechtvaardigt. Ook in de dag der eeuwigheid. In de rechtzaal wordt een zwarte steen gegeven aan de misdadiger en door een witte steen te geven wordt het vonnis bekrachtigd: vrijgesproken op grond van recht en gerechtigheid.

De geestelijke strijd gaat alleen met het oog op Christus. Hij is gisteren en heden en in der eeuwigheid Dezelfde. Op die doorluchtige dag ontfermt Hij Zich over klagers en zuchters. Hij verlost hen voor eeuwig van de zonde en stelt hen in de eeuwige rechtsverhouding tot God, geeft de witte keursteen. Jacob krijgt dan eeuwig de naam van Israël. Nu, in welk dienstverband leeft u? Dan is het: welkom in de strijd. Dan aan het einde de strijd voor eeuwig te boven.

Ds. Tanis gaat voor in dankgebed. We zingen

nog Ps. 32:4. Daarna eindigt Ds. Tanis op de gebruikelijke wijze.

Het kerkgebouw stroomt leeg. Velen drinken nog een kopje koffie en/of kopen nog een boek. Er worden nog gesprekken gevoerd en handen ten afscheid gedrukt. Na verloop van tijd zijn allen weer op weg naar huis.

Het was een goede dag. De Heere heeft het welgemaakt.

B.

Wettische en evangelische bekeringen van Ds. van Leeuwen.

2e stuk.

Welnu, zo houdt de „Evangelische” bekerings drie noodzakelijke elementen in namelijk:

- a) schuldbesef;
- b) boetvaardigheid en
- c) berouw, 't hartelijk leedwezen.

Deze drie zaken zijn vrucht van de **wedergeboorte** of de **levendmaking**. En dat geldt ook het **geloof**. Want hier hebben we ook weer goed te onderscheiden. Het betreft de vraag: volgt de bekerings op het geloof? En dan antwoordt CALVIJN: neen! Het geloof is een **deel** van de waarachtige bekerings.

Hieruit blijkt, dat we de eenheid in het geloof, de wedergeboorte en de heiligmaking hebben te handhaven. We mogen deze drie zaken **niet** van elkander scheiden.

Vader Brakel merkt het zo treffend op, dat alle drie beslist noodzakelijk zijn en ook alle drie genoemd moeten worden, maar dat we niet alles gelijk kunnen zeggen, wel de een na de ander noemen.

Zo werkt Gods Geest in Zijn herscheppend werk het schuldbesef. Hij overreedt daartoe. Neen, niet zoals een **rechter** dat doet. Die perst 't belijden af, door o.a. allerlei strikvragen te doen.

De boetvaardigheid als een tweede element is het „hartelijk leedwezen”, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben. Dat is dus „droefheid naar God”. D.w.z. een droefheid, die zich niet in wanhoop openbaart, doch vergezeld gaat met een honger en dorst naar de levende God. Dezulken kunnen, ofschoon diep onwaardig, niet van God vandaan blijven, maar zij roepen Hem in, zoals die tollenaar in de tempel.

Ja, 't is ook bij hem geworden een „**hartelijk berouw**”, het derde element in de waarachtige bekerings.

Wanneer nu van deze drie zaken iets gekend mag worden door ontdekkend licht, wil dat dan zeggen, dat zulke een zogenaamd „**eenmalig feit**” is? Men stelt dat dan zo voor:

Zal iemand bekeerd worden, dan zal hij **eerst** zo diep ontdekt zijn, dat men de wanhoop nabij is. Zulk een ontdekking wordt dan als een **voorhof** gesteld, die men éerst heeft door te gaan, zal er enig licht ontstaan (wat ook dan weer vaak wordt betwijfeld bij de beoordeling).

Neen, we bedoelen hiermede niet af te doen aan het feit, dat de ontdekte zondaar wel eens „wanhopige” gedachten kan hebben vanwege innerlijke aanvechtingen en duivelse ingevingen.

Er zijn ook vrezenden ten opzichte van deze dingen, die zich zelf **afmeten** aan zeer schokkende bekeringen, zoals die in sommige beschreven bekeringsgeschiedenissen worden voorgesteld en men blijft voortleven in het donker.

Wij merken deze dingen niet op, om daarmede de zielen in de **bloemhoven** te jagen, zoals wel eens wordt gezegd. Maar ons doel is niet anders, dan op te merken en trachten aan te geven, dat de LEIDINGEN en WEGEN des Heeren in het werk der bekerings zo **onderscheiden** kunnen zijn, zoals dat duidelijk uitkomt in de bekerings van Paulus, van de stokbewaarder en die van Lydia.

Zeër zeker: niet zonder de drie genoemde elementen geschiedt de bekerings van de zondaar, terwijl de Heere toch anderzijds vrij is, in welke mate Hij dat doet.

Zo hebben wij de bekerings van de zondaar dus te zien als een PROCES, dat zich voltrekt in een **dagelijkse** bekerings.

Zij is dan ook niet gelijk te stellen met een lichamelijk **gezwel**, dat een chirurg moet wegnemen, maar als een **gif stof**, dat uitgezuiverd moet worden uit het lichaam. Welnu, daarom is er in Gods Woord sprake van een „**Afsterving**” der zonde. Er staat niet „sterven” aan de zonde, maar **afsterven**.

„Sterven” in de zin van „beeindiging van het leven hiër” gebeurt éénmaal. „Het is de mens gezet éénmaal te sterven”, schrijft de apostel.

„Sterven” aan de zonde en aan de wereld heeft wel een begin, maar zij is toch een proces, dat **doorwerkt**. Daarom kent Gods kind ook een „**dagelijkse**” bekerings. Paulus schrijft: „Ik sterf alle dagen”.

Alleen van Christus Zelf geldt 't: „Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde éénmaal gestorven.” (Romeinen 6:10a.)

Maar Gods kind heeft een dagelijkse strijd te voeren tegen de „boze lusten van het vlees” en zoals Paulus schrijft in Efeze 6:12.

„Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers dezer wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.”

Welnu, zo is ook de „OPSTANDING van de **nieuwe mens**” een PROCES. Het „Nieuwe beginsel” van de „nieuwe mens” heeft een begin in de wedergeboorte, maar het zet zich voort in die „dagelijkse bekerings”. Het is het beginsel van een „hartelijke **vreugde** in God, door Christus.”

Dat is niet een „uiterlijk betoon” van die vreugde, zoals bij het „tijd-geloof”, maar een hartelijke **lust** en **liefde** tot de Heere, om Hem te vrezende en te dienen. Ook tot Zijn Woord en dienst, tot Zijn huis en volk!

„Door Christus”. Hij is de **verdienende** oorzaak van die vreugde en Hij past die toe door Zijn Woord en Geest, terwijl de „genieting” van die vreugde plaats heeft door „geloofsbeoefening”, naar Romeinen 12:3, waar we lezen: „Gelijk als God een iegelijk de mate des geloofs gedeeld heeft.”

Ja, wordt dan niet iets van die vreugde in **God, door Christus**, genoten (ook dus als „procesmatig”!) wanneer aan een ontdekte zondaar de mogelijkheid van zaligworden wordt geopenbaard, de **weg** der zaligheid in Christus en in Hem de enige en volkomen grond der zaligheid. Zo wordt de „Evangelische bekerings” allerkostelijkst en heerlijk!

We zien deze ook zo treffend uitkomen in de bekerings van de Samaritaanse vrouw, die in de weg van het „gesprek”, dat Jezus met haar aanknoopte; van ontdekking en onderwijs, zowel beschamend als bemoedigend en tenslotte haar tot die zalige Zelfopenbaring van Christus bracht, namelijk: „Ik ben het, Die met U spreek”.

Ja, dan verliet zij haar watervat, om haar stadgenoten Hem te prediken en Hem aan te prijzen, zoals we lezen in Johannes 4:29:

„Komt, ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb, is deze niet de Christus?”

Toch blijft hiër de genieting van die hemelse **vreugde** ten dele. Maar wat zal dat een zaligheid zijn, wanneer voor al Gods kinderen die vreugde **volkomen** zal gemaakt worden!

Dan zullen voor eeuwig „treuring en zuchting” weggevloden zijn.

Ja, dan zal in volle vervulling gaan, wat de psalmdichter van ps. 68 bezingt:

*„Maar 't vrome volk, in U verheugd,
Zal huppelen van zielevreugd,
Daar zij hun wens verkrijgen;
Hun blijdschap zal dan onbepaald,
Door 't licht, dat van Zijn Aanzicht straalt,
Ten hoogste toppunt stijgen.”*

Dr.

v.L.

Een boodschap voor onbekeerden 2.

De aankondiging van het oordeel moet in de prediking een plaats hebben. Maar dan als een prikkel tot bekerings. Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof! En wij mogen deze prikkel niet ongebruikt laten.

Ik denk dat het in onze tijd veel te weinig gebeurt. Je vraagt je wel eens af: gelooft men in brede lagen van het kerkvolk nog wel in een oordeel, in een eeuwig verderf, in een verdoemenis, in een hel? Leeft die gedachte, die vrees nog op de achtergrond, laat staan op de voorgrond? En als dat niet meer het geval is, zou het vooral zijn oorzaak niet hierin hebben, dat dit element vaak uit de prediking is verdwenen?

Dat mag niet! Dat is niet bijbels!

Nee, het is niet de bedoeling om door een schokkende tekening van het eeuwig verderf

bij de mensen een puur natuurlijke angst te verwekken, die misschien even weerhoudt van een uitleven van de zonde, maar die straks weer verdwijnt zonder ook maar iets blijvends na te laten.

Wij mogen niet schromen om te spreken van de worm, die niet sterft, van het vuur dat niet uitgeblust wordt, van de plaats waar wening is en knersing der tanden.

Maar dan wel in heilige schroom, teer en sober. Het is immers de bedoeling om niet maar een natuurlijke angst te verwekken maar een heilige vrees. Om door die vrees tot bekering te dringen: behoudt u om uws levens wil! De prediking van het gericht bedoelt wel vrees te verwekken, maar geen wanhoop! Wanhoop wekt verbittering tegen God. Wanhoop is zonde, want ze openbaart een totaal gemis aan het geloof dat God genadig en goedertieren is, en geen lust heeft in onze dood.

En daarom: het oordeel moet verkondigd worden in tere ernst, in bewogenheid.

Maar onlosmakelijk daar aan verbonden: het evangelie. De dreigende God is toch tegelijk de belovende God! De God Die belooft, wat Hij eist!

Verkondiging van gericht en van evangelie dienen samen te gaan.

Eigenlijk kunnen we pas het gericht in volle ernst prediken tegen de achtergrond van het evangelie van genade. Immers: hoe vreselijk moet de toorn zijn van die God, Wiens wet men niet alleen heeft overtreden, maar Wiens liefde en genade men versmaad heeft, door het bloed van Zijn Zoon te vertrappen in ongeloof in trotse, dwaze zelfhandhaving. De verwerpelijke van de zondaar wordt pas ten volle openbaar in zijn geloof aan het evangelie.

De eis, de oproep tot bekering moet dus in de prediking doorklinken in diepe ernst. Oordeel en evangelie moeten onverkort worden voorgesteld. Met het doel, het verheven doel, dat onder beding van de bedauwing door de Heilige Geest de onbekeerde zich tot God bekere!

En waar de bekering bestaat (ik zeg het nu maar heel eenvoudig) en het breken met de zonde en in de wederkeer tot God, is het nodig dat in de prediking duidelijk uitkomt dat deze twee elkaar insluiten.

Zonde is een schennis van de majesteit Gods! De aard van de zonde kan dan ook slechts gekend worden als God gekend wordt. De ware grootte van de zonde kan men slechts zien door de grootheid te beschouwen van Hem, Die door de zonde onteerd wordt, n.l. de grootheid van God!

Van nature wordt de zonde niet gezien omdat God niet gezien wordt.

Wanneer God - God is, wat onteert men dan Hem, door tegen Hem te zondigen.

Wie zondigt zet de wil van God als verwerpelijk opzij!

Zondigen is uitspreken: niet Uw wil, o God, maar de mijne geschiede!

De zonde is zo vreselijk, heeft iemand geschreven, dat de zondaar zelf niet kan geloven er schuldig aan te staan. De godsdienst van de natuurlijke mens is dan ook in feite alleen maar berekening. Want enigszins voelt hij nog wel dat hij God nodig heeft. In de nood van het leven en in het uur van het sterven. Maar ten diepste is godsdienst voor hem een noodzakelijk kwaad. Diep in zijn hart zou hij willen dat er geen God was. Want in zijn hart denkt hij van God enkel kwaad.

Geliefden, wat zijn wij oneindig ver van God afgefallen. Geen greintje genegenheid in het hart jegens Hem, Die zo eeuwig beminne swaardig is. Vleselijk, verkocht onder de zonde!

Hoe vreselijk is de zonde! We kunnen soms met afschuw ons afwenden van iemand, die de banden van de natuurlijke liefde verbroken heeft, die onverschillig is geworden tegenover de vader, die hem verwekt en de moeder, die hem gebaard heeft. Maar hoe afschuwelijk is dan de gevallen mens in zijn vijandige gezindheid tegenover die God, die de mens, met eerbied gesproken, uit Zijn adem heeft verwekt?

En nu is de mens liever een slaaf van de zonde dan een dienaar van God. En hij misbruikt de wereld, die God geschapen heeft, door er zijn zaligheid in te zoeken, al vindt hij ze daar nooit.

In de boodschap aan onbekeerden worde de zonde blootgesteld in haar God-onterend karakter. Alweer met het verheven doel dat, onder beding van Gods genade, de zondaar

tot zichzelf mocht komen om zich tot God te bekeren.

Onder beding van Gods genade! Ja, dat behoort er wel bijgezegd te worden, niet-waar?

Waarachtige bekering is toch enkel Gods werk! Maar heeft dan de eis der bekering wel zin? Is de mens dan niet ten enenmale onmachtig om zich te bekeren? Wat kan nu van een geestelijk dode zondaar worden geëist? Trouwens, ook een levendgemaakte, een bekeerde zondaar blijft toch diep afhankelijk van de Heere, van de bediening van Zijn Geest, zal hij ook maar iets goeds voortbrengen? Is het niet naar Jezus' eigen woord: „zonder Mij kunt gij niets doen?”

Zou het dan toch niet beter en veiliger zijn dat de prediker zich bepale tot het beklemtonen van de noodzakelijkheid van de bekering en van de kenmerken van de bekering en tot de wens dat God allen, die bekering nodig hebben, tot bekering moge brengen?

Inderdaad leert ons de Schrift dat de natuurlijke mens volstrekt onmachtig is tot een bekering tot zaligheid. Hij is naar het woord van de apostel „vleselijk, verkocht onder de zonde”. En het vlees onderwerpt zich der wet Gods niet, en kan het ook niet. Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God! Hij kan zich zelfs niet eens in oprechtheid **willen** bekeren. Hij kan het zich voornemen, maar dan slechts met het doel om aan de hel te ontkomen, niet om de Heere lief te hebben en kinderlijk te vrezen.

Zal de bekering tot zaligheid zijn, dan is de tussenkomst van het wonder nodig. Van het wonder van Gods wederbarende, hartvernieuwend genade, dat geldt van alle bekering, ook van de dagelijkse en voortgaande bekering van de wedergeborenen, zoals die beschreven wordt in zondag 33 van onze catechismus.

Maar desondanks aarzelt Gods Woord niet om de mens, die het onmachtig verklaart om zich te bekeren, tot bekering te roepen.

Is dat nu eigenlijk niet dwaas?

Ja, maar het is de dwaasheid waarvan de apostel spreekt: het heeft God behaagd om door de dwaasheid der prediking zalig te maken die geloven! Prediken op een kerkhof? Ja toch!

Want prediken is in getrouwheid doorgeven het Woord van de levendmakende Geest van de levende Christus, Die het wonder werkt: doden zullen horen de stem van de Zone Gods en die ze gehoord hebben zullen leven!

Jezus stond eens bij het graf van een dode Lazarus en Hij riep: „Lazarus, kom uit!” En Lazarus kwam uit op Zijn spreken.

Ik ga besluiten!

Een boodschap voor onbekeerden!

Ik heb zo maar wat losse opmerkingen gemaakt. Er zou in dit verband natuurlijk veel meer kunnen worden gezegd. En als het nu gaat over onbekeerden, wie gevoelt zich dan aangesproken?

Onbekeerden in de kerk! De apostel Petrus zegt in zijn eerste zendbrief, hoofdstuk 4:17: want het is de tijd, dat het oordeel beginne van het huis Gods; en indien het eerst van ons begint, welk zal het einde zijn dergenen die het evangelie Gods ongehoorzaam zijn?

Zijn we hierin nog begrepen? Het evangelie Gods ongehoorzaam?

Nee, de Heere maakt het ons niet gemakkelijk om verloren te gaan. Hij twist met ons. Hij houdt ons tegen. Hij wijst ons en laat ons wijzen op de weg der verlossing in Christus.

O wanneer de mens zijn ellende, zijn verlorenheid, zijn misdaad en zonde waarlijk bekende, zou hij dan niet stilstaan en zich tot God bekeren? Als hij geloofde aan de zaligheid, de schatten der genade in Christus, aan Zijn vermogen en bereidheid om te behouden, zou hij de zonde en de wereld niet vaarwel zeggen en zijn handen naar God uitstrekken?

Het evangelie ongehoorzaam zijn: dat is God en Christus tot een leugenaar te maken, te haten, en zichzelf lief te hebben in die haat tegen God en Zijn Gezalfde.

En dat alles tegen beter weten in, tegen zoveel licht en liefde in! Is het dan niet om te vrezen?

O, de goddeloze verlate zijn weg en de ongerechte man zijn gedachten en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich zijner ontfermen, en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk.

Waarom zoudt gij sterven, waarom wederstreeft ge de Geest Gods. Deze Geest, als belofte des verbonds als zaligmakende Geest

toegezegd, zal niet eeuwig twisten. De tijd der genade, de dag der zaligheid is straks voor eeuwig voorbij.

Wordt het u bang?

Moet u zeggen: „Heere, Uw oordeel kan alleen maar vreselijk zijn. Zie hier de onbekeerde, de zondaar, de goddeloze, de verlorene, voor Uw aangezicht in het stof. Ik heb Uw wet geschonden, Uw goedheid veracht. Ik moet het met diepe schaamte belijden. Ik kan niet anders! Ik wil mijn misdaad, die U tergen, niet verbergen; ik bedek voor U die niet!”

Zalig om zo onder God te buigen. Daar ligt al ruimte in. En de dorst naar God, naar verzoening, naar vrede, naar gemeenschap met Hem is in het hart geboren. Er zijn worstelingen aan Gods genadetroom. Worstel maar voort, gij, die God zoekt in al uw zielsverdriet. Houdt aan, grijpt moed: uw hart zal vrolijk leven. Nooddriftigen, veracht Gods goedheid niet! Ge hebt al Gods beloften mee. En het is trouw, al wat Hij ooit beval!

Ja, het gaat wel door de enge poort heen. De poort van loutere genade, waar alleen een naakte zondaar doorheen kan. Maar hij is dan ook een gepast voorwerp voor de volkomen Zaligmaker, Die Zijn handen nodigend uitstrekt om op te vangen, om te behouden, om zalig te maken voor eeuwig. Doorboorde handen, milde handen, die druipen van liefde. In welke handen zoudt u zich beter kunnen laten vallen? Daarbuiten is niets en niemand wat veiligheid biedt.

Bekeert u en geloof het evangelie! En wie het door genade mag doen en beoefenen eindigt niet in zichzelf, maar belijdt het met de dichter, hier bij aanvang en straks eeuwig:

*mijn God, U zal ik eeuwig loven,
omdat Gij het hebt gedaan!*

ds. M. Vlietstra.

Uit de gouden Schatkist

2.

EEN HARTE KLACHT I

„Heere open Gij mijn lippen.”

Psalm 51 : 17a.

„Helaas”, zo spreekt een gelovige die gezondigd en zijn kracht verloren heeft. „Och, of ik ware gelijk in de vorige maanden.” Job 29:2. Ik herinner me, hoe ik weleer een vrije toegang vond, en ervaren mocht hoe goed het is nabij God te wezen. Toen ik al mijn zorgen en bezwaren voor Hem mocht uitstorten en die bij Hem laten kon.

Ik herinner de tijd toen mijn geest in mij overstelpt was en mijn hart door angst beklemd. Psalm 142:4. Ik zag mijzelf diep ellendig, een hulpeloos zondaar. Talloze moeilijkheden omringden me, het scheen mij toe dat het verderf mij beschoren was. Ik vond de Satan aan mijn rechterhand wachtende om mijn ziel aan te grijpen en mij voor eeuwig zijn prooi te maken. Zach. 3:1.

Ik zag rondom, maar vond geen weg ter ontkoming en gaf bijna de moed voor altoos op. Maar o ik gedenk, toen niemand in hemel of op aarde mij redden kon, hoe de Heere Zichzelf openbaarde, ten dage als ik uit de benauwdheid tot Hem riep (Klaagl. 3:57) en tot mij zeide: „Vrees niet, Ik ben uw heil.”

Hij openbaarde Zich als een almachtige en gepaste Zaligmaker. Hij zeide: „Verlos hem, dat hij in het verderf niet nederdale, Ik heb verzoening gevonden.” Job 33:24.

Hij haalde mij op uit de ruisende kuil, uit het modderig slijk en stelde mijn voeten op een rotssteen. Ps. 40:3.

Hij voerde mij in het wijnhuis, en de liefde was Zijn banier over mij. Ik vond grote lust in Zijn schaduw en zat er onder en Zijn vrucht was mijn gehemelte zoet. Hooglied 2:3, 4.

Dit was het begin - maar het was nog niet alles.

Dikwijls begunstigde Hij mij naderhand met een bezoek. O zoete uren in verborgen gebeden doorgebracht. O zalige gemeenschap met Hem, in welke ik al de dag mocht verkeren. Als mijn gedachten in die tijd binnen in mij vermenigvuldigd werden, verklikten Zijn vertroosting mijn ziel. Ps. 94:19.

Toen kon ik de woede van Satan bespotten en een dreigende wereld in het aangezicht zien. Elke zegen van Gods voorzienigheid was dubbel welkom omdat ik de naam Zijner liefde er in mocht lezen. Elke tegenspoed bracht gelatenheid en zielevreugde met zich, omdat ik er de hand mijns Vaders in

herkende en bij Gods genade troon altijd vernieuwde kracht ontving gepast naar mijn nood.

Hoe gelukkig waren toen die tijden. Maar nu helaas, ze zijn voorbij. Moeilijk kon ik toen geloven dat ik ooit weer wankelen zou. Weinig dacht ik dat in mijn hart zulk een onbegrijpelijke boosheid huisvestte, dat ik na zoveel ondervinding van 's Heeren goedheid, weer opnieuw en dwaselijk van Hem zou kunnen afdolen. Ach welk een verandering heb ik beleefd. Ik heb Gods goede Geest door Wien ik verzegeled was geworden bedroefd en thans vind ik mij in de hand mijner vijanden. De Heere verbergt Zich en staat van verre en ik heb de kracht des gebeds verloren.

Die dierbare beloften die weleer de vroege mijner ziel waren, waarop ik bij de troon der genade vrijmoedig kon pleiten en welke ik als mijn eigendom mocht beschouwen hebben niet langer enige kracht of zoetheid. Ik lees dezelfde maar ik heb er geen gevoel van. En mijn zonden en wederwaardigheden die ik weleer op mijn Verlosser kon werpen met dat heerlijk gevolg dat ik aanstonds verlichting vond zijn mij thans een last te zwaar om die te dragen. Gods voorzienige en goedgunstige bemoeienissen hebben haar smaak verloren en de tegenspoeden brengen mij geen voordeel aan. Omdat noch de een noch de andere kracht hebben om mijn ziel tot bidden op te wekken. Heere open Gij mijn lippen.

Ik denk ook aan die tijd toen ik die vrijmoedigheid had om met God te spreken welk een vermaak was het mij dan ook om van Hem te spreken. Mijn hart was vol en vloeide over van een besef van Zijn goedheid. Zo was het mijn spijs en drank te zeggen: „Komt hoort toe, o allen gij die God vreest en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft.” Ps. 66:16.

Toen was mij het gezelschap van Gods volk waarlijk aangenaam. De minste van Gods kinderen met wie ik spreken mocht van Zijn goedertierenheden was dierbaar in mijn oog. Ik achtte hen de heerlijkheden op aarde. Wij pleegden samen in zoetigheid heimelijke raad en wandelden in gezelschap ten huize Gods. Ps. 16:3; Ps. 55:15.

En ik dank God dat ik hen nog liefheb, maar ik kan noch hen helpen, noch door hen geholpen worden gelijk voorheen. Tevergeefs zeggen zij tot mij: „Kom zing ons een van Sions liederen.”

Helaas, hoe zou ik een lied des Heeren zingen in een vreemd land? Mijn harp heb ik aan de wilgen gehangen. Mijn tong kleeft aan mijn gehemelte. Ps. 137:2-4. Ik zit in duisternis en stilte als degenen die overlang dood zijn. „O Heere open Gij mijn lippen.”

En daar ik dus tot God en van Hem spreken kon had ik desgelijks vrijmoedigheid om voor Hem te spreken.

Ik ijverde toen voor de Heere der heirscharen. 1 Kon. 19:10.

Het doorwondde mijn ziel wanneer ik Zijn naam hoorde misbruiken, Zijn geboden zag schenden en Zijn Evangelie versmaden. Ik was tederlijk bezorgd over ellendige zondaren. Ik kon niet nalaten te wensen dat ieder wie ik ontmoette mocht kennen hetgeen ik kende en ondervinden hetgeen ik ondervond. Inzonderheid wanneer omstandigheden gelegenheid gaven was ik steeds gereed om die tot de beste einden te gebruiken. De liefde van Christus drong mij om mij zelf geheel aan Zijn dienst te wijden. 2 Cor. 5:14.

Ik kon niet anders dan mij zelf te geven voor de strijd tegen de zonde en eigengerechtigheid en de zaak des Heeren bij alle gelegenheden te bepleiten. Ik schaamde mij het Evangelie van Christus niet. Want ik vond het een kracht Gods tot zaligheid voor mijn eigen ziel. Rom. 1:16. Ik durfde het iedereen aan te prijzen als het enige redmiddel tegen zonde en smart. Maar thans is de kroon van mijn hoofd gevallen. O wee mij dat ik zo gezondigd heb. Klaagl. 5:16.

Ik ben afgesneden van de bron en al mijn fonteynen zijn uitgedroogd. Mijn vertroosting is verdwenen en ik ben niet in staat om voor anderen nuttig te zijn.

„O Heere open Gij mijn lippen, zo zal mijn mond Uw lof verkondigen.”

(Wordt vervolgd D.V.)

- John Newton -

Hamilton - Middelharnis

Er is een grote afstand tussen deze gemeenten. De oceaan ligt er tussen. Toch kunnen we deze gemeenten voor een keer in één adem

noemen. De gemeente van Middelharnis bestaat al langer dan 50 jaar. Ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan is er een mooi gedenkboek verschenen, waaruit we veel zouden kunnen overnemen, omdat daarin getekend wordt het ontstaan van die gemeente in de dagen van strijd voor en tegen de waarheid. Dat is iets wat ook in onze dagen de volle aandacht vraagt. Mogelijk dat we in verband daarmee later nog iets schrijven over het begin van de gemeente van Middelharnis.

Haar eerste predikant was Ds. W.F. Laman, die er als kandidaat kwam. Diens laatste gemeente was Hamilton. Daar is hij al vele jaren geleden gestorven en begraven. We hebben meer dan eens bij zijn graf gestaan. Hamilton is een emigranten-gemeente, die al meer dan 25 jaar geleden geïnstitueerd werd. Tot voor enkele weken stond daar Ds. P. den Butter, die in Canada twee gemeenten gediend heeft en daarvoor aan Chr. Geref. kerken in het vaderland verbonden was. Hij kreeg een tweede beroep van Middelharnis en nam dat aan. Hij nam afscheid van de Canadese kerk en is intussen al aan zijn nieuwe gemeente verbonden.

We weten dat er in Hamilton en andere gemeenten aan de overzijde van de oceaan met ons wordt meegeleefd en ook dat velen het welzijn van de kerk in Noord Amerika ter harte gaat. Vandaar dat we aan deze wisselingen enige aandacht schenken.

Ds. den Butter nam op 17 augustus j.l. afscheid van Hamilton. Mr. M. Sommer stuurde een verslag, waaruit ik het volgende overneem. Ds. den Butter sprak over 1 Cor. 16:23: De genade van de Heere Jezus Christus zij met u. Deze genade heeft iedere kerk nodig. Wat is genade? Dat wordt het duidelijkst gezegd in 2 Cor. 8:9: Want gij weet de genade van onze Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden. Genade is onverdiend en eenzijdig van God uitgaande. Dat moet persoonlijk gekend worden. En dat is wat Paulus de gemeenten toewenst te ontvangen. Het is Zijn genade. Hoe komt die genade? Als Christus komt, als Zijn Heilige Geest komt. Zijn genade is genoeg voor een ieder persoonlijk en voor elke omstandigheid. Genade voorziet in de geestelijke noden, de strijd tegen de zonde en tegen de Satan. Elk kind van God kent deze strijd. Genade voorziet in de bestrijdingen in het leven. Paulus had een doorn in het vlees. Gods volk heeft een begeerte om heilig voor God te leven en hoe pijnlijk is hun onbekwaamheid daartoe. Mijn genade is u genoeg, zegt de Heere tot Paulus. Dat is de behoefte van al Gods kinderen. Dat werkt vernedering. Hetzelfde geldt voor een vacante gemeente. Genade voorziet in de vrees voor de toekomst. Hoe groot kan die vrees zijn voor de kerken, voor de kinderen. Niemand weet wat de toekomst brengen zal. Genade is genoeg voor de toekomst. Wat God in Zijn hart heeft dat geeft Zijn hand. Paulus spreekt tot de heiligen. Dat zijn al Gods kinderen. Dat sluit alle anderen uit. Vers 22 gaat vooraf aan vers 23: Indien iemand de Heere Jezus niet liefheeft, die zij een vervloeking! Maranatha! Een duidelijk bewijs, dat evangelie-prediking een tweesnijdend zwaard is. Maranatha, Hij komt, om te richten. De genade van de Heere Jezus Christus zij met u, of . . . de vervloeking?

Er volgden toespraken. Er was gelegenheid om afscheid te nemen van de dominee en mevrouw en hun twee dochters en van elkaar. Gemis zal er zijn, maar als de Heere Zijn genade schenkt dan zal de lege plaats rijkelijk vervuld zijn.

Op vrijdag 3 september j.l. werd Ds. den Butter te Middelharnis bevestigd door Ds. B. de Romph, die preekte over Handel. 13:26. De hoofdgedachte was: Het woord der zaligheid. Ds. de Romph vroeg aandacht voor 1. het adres, 2. het karakter, 3. de bringer van de boodschap. Na het voorlezen van het formulier volgde de bevestiging. In dezelfde dienst had de intrede plaats. Ds. den Butter verbond zich aan zijn nieuwe gemeente met het woord des Heeren, dat in Handel. 13:38 tot ons komt. Hij trok lijnen en liet enige facetten zien van dit rijke woord, die in de toekomst in de prediking naar voren moeten komen. Na de zegen volgden toespraken. Staande werd gezongen Ps. 37:2. Tenslotte werd nog gezongen Ps. 136:26. Er was veel belangstelling. De dienst werd gehouden in de Ned. Herv. kerk. Na de dienst kwamen velen nog bijeen in de vergaderzaal van de

eigen kerk voor het gebruiken van een kop koffie, het nuttigen van een broodje, het ontmoeten van elkaar. De familie den Butter liet zich daar ook zien.

B

Vlaardingen - Noordeloos

Er ligt ook een bepaalde verbinding tussen bovengenoemde gemeenten. Vlaardingen is een gemeente die al vele jaren bestaat en waar bekende predikanten hebben gestaan. Laatstelijk was Ds. de Romph daar predikant. Hij kreeg een beroep naar Noordeloos en nam dat aan. Hij preekte afscheid. Dat heeft men kunnen lezen in de pers. We konden dit afscheid niet bijwonen en ontvingen evenmin een verslag, zodat we volstaan met verwijzing naar wat men elders heeft kunnen lezen. Toch willen we op deze wijze Vlaardingen noemen. Vroeger kwamen we er zelf ook nogal eens. Dat was in de jaren toen er in de week dienst was in een zaaltje, waar het een genoeg was om er te preken. Er is nog een tijd geweest, dat er twee vergaderplaatsen waren. In de vacante tijden hebben we, ook afzien van de diensten in de zaal, de gemeente Vlaardingen meer-malen des zondags gediend. Daar zijn er nog die van harte aan de Waarheid verbonden zijn. De Heere geve op Zijn tijd aan deze gemeente weer een dienaar in Zijn gunst.

Op 10 september j.l. werd Ds. de Romph in zijn nieuwe gemeente Noordeloos bevestigd. Deze gemeente is een van de weinige gemeenten die in 1892 niet met de vereniging van afgescheidenen en dolerenden meegingen. Zij heeft oude papieren. Het is bekend dat er vroeger vele kinderen des Heeren tot die toen nog kleine gemeente hebben behoord. Vele predikanten hebben haar in de loop der jaren gediend. De vorige predikant was Ds. P. Beekhuis, die anderhalf jaar geleden naar Rotterdam-Kralingen vertrok.

Ds. de Romph werd bevestigd door zijn zwager Ds. den Butter. Deze sprak over Handel. 26:16. Na de preek had de bevestiging plaats. In dezelfde dienst verbond Ds. de Romph zich aan zijn nieuwe gemeente. Hij preekte over Handel. 26:18 en had als hoofdgedachte: de lastbrief van een dienaar, met deze punten: 1. wie de opdracht ontvangt, 2. wat die inhoudt, 3. wat de vrucht is. Na het uitspreken van de zegen volgden toespraken. Aan de nieuwe predikant werd staande toegezongen, enigszins gewijzigd Ps. 119:65. Voor we het kerkgebouw verlieten werd nog gezongen Ps. 103:11.

Er was veel belangstelling. Het kerkgebouw was afgeladen vol. Er waren uiteraard mensen uit Vlaardingen en afgevaardigden uit verschillende gemeenten. Maar ook predikanten en studenten die een verre reis gemaakt hadden om deze dienst bij te wonen. Verschillenden van hen hadden een week teoreen hun belangstelling in Middelharnis getoond.

Velen maakten nog gebruik van de gelegenheid om een kopje koffie in het jeugdgebouw te gebruiken. Daar liet ook de familie De Romph zich zien. Er werden vele handen geschud. Tenslotte gingen allen weer heen en behoorde ook deze dag weer tot het verleden.

B.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 42

Beste jongelui!

„En hij (Simson) zeide tot hen: Indien gij met mijn kalf niet geploegd had, gij zoudt mijn raadsel niet hebben uitgevonden. Toen werd de Geest des HEEREN vaardig over hem, en hij ging af naar de Askelonieten en sloeg van hen dertig man; en hij nam hun gewaad, en gaf de wisselklederen degenen, die dat raadsel verklaard hadden.

Richt. 14 : 18b en 19a.

De Filistijnen hadden zogenaamd het raadsel geraden, al hebben zij de diepe betekenis er niet van begrepen. Op zichzelf was het wel juist dat de leeuw zo ongeveer het sterkste dier is en dat honing de zoetste spijs is. Simson doorziet tegelijkertijd ook het bedrog. Zij hebben het van zichzelf niet geweten. Hij bemerkt ook dat hij een vrouw getrouwd heeft, die hij niet vertrouwen kan. Dat laat hij hen dan ook duidelijk merken in het antwoord dat hij op zijn beurt weer aan

de Filistijnen geeft. Want hij zeide tot hen: Indien gij met mijn kalf niet had geploegd, gij zoudt mijn raadsel niet hebben uitgevonden. Vroeger gebruikte men kalveren of jonge vaarzen, om te ploegen. Ploegen is het land ondersteboven keren. Het verborgene komt dan openbaar. Simson vergelijkt hier zijn vrouw bij een kalf. Het was een hulp tegenover hem. Doch dan hier in de kwade zin. Door haar arbeid was de oplossing van het raadsel boven gekomen.

Ik stel mij voor dat die Filistijnen wel raar zullen hebben gekeken toen door Simson ineens hun bedrog ontdekt werd. Hij doorzag het hele spel.

Ik kan het niet helpen, maar hier moet ik toch ook weer denken aan de meerdere Simson. Daar is in het leven veel bedrog. En dat niet alleen op het terrein van de wereld, maar ook op het kerkelijk terrein. De bedriegers kunnen denken dat zij alleen maar weten wat er gebeurd is. Men blijft dan met mooie woorden in de mond, ook nog ware woorden, maar met bedrog in het hart voor de buitenwereld de „knappe” man/vrouw/jongen/meisje. Doch er is er Eén die alles weet. Hij verstaat zelfs van verre onze gedachten. Alle bedrog wordt daarom door Hem ontmaskerd. Het wordt openbaar bekend gemaakt. Simson heeft het niet alleen gedacht dat zij met zijn kalf hadden geploegd, maar hij heeft het ook gezegd en hen daardoor in het openbaar aan de kaak gesteld. Straks zal de meerdere Simson in de dag des oordeels alle bedrog in het openbaar bekend maken. Want wat in het verborgen geschied is, zal van de daken worden gepredikt.

Als er dus bedrog in jullie hart is, terwijl je jezelf met de gedachten vlijt dat er toch niemand is die het weet, bedrieg je dan niet voor de eeuwigheid. Want de HEERE weet alle dingen. Voor Zijn heilige ogen is niets verborgen.

Het lijkt mij ook niet onmogelijk dat deze Filistijnen niet alleen raar hebben opgekeken dat Simson hen zo dóór had, doch dat zij ook met schrik zijn vervuld geworden. Want wat was dat toch voor een man, die als het ware dwars door hen heen keek?

Simson is maar een mens geweest. Een mens van gelijke beweging gelijk alle anderen. Doch als ik hem als type van de Heere Jezus zie, is hij voor mij ook een verrekijker waardoor ik de Heere Jezus zie. Wiens ogen zijn als een vlam vuurs. Op. 1:14. Wie zou voor Hem niet vrezen? Voor Simson hoeft niemand meer bang te wezen, want hij is er al lang niet meer. Maar de meerdere Simson leeft tot in alle eeuwigheid.

Laat ons daarom Hem vrezen en leven met de bede in het hart:

*Hoed mijn ziel en red z'uit noden;
Maak mij niet beschaamd, o HEER;
Want ik kom tot U gevloeden;
Laat d' oprechtheid meer en meer,
Met de vroomheid mij behoên;
'k Wacht op U in mijn ellenden.
Laat Uw hand in tegenspoên,
Israël verlossing zenden.*

Wie zó leeft hoeft de Alwetende niet te vrezen. Want de bede is er een bewijs van, dat men in oprechtheid voor Zijn aangezicht zoekt te wandelen.

Simson moest betalen! Doch hoe heeft hij dat gedaan? Ook daaromtrent laat Gods Woord ons niet in het onzekere. „Toen werd de Geest des HEEREN vaardig over hem, en hij ging af naar de Askalonieten en sloeg van hen dertig man; en hij nam hun gewaad, en gaf de wisselklederen degenen die het raadsel verklaard hadden”.

Dit is weer het werk van Gods vrije genade. Ik hoop dat jullie de draad vast houden. We hebben heel wat gezegd, waarin Simson type geweest is van de Heere Jezus, terwijl hij zelf toch ver in de schaduw van Hem gebleven is. Want Simson, zo zagen wij het reeds eerder, was daar toch niet op zijn plaats. Heel die trouwerij is een aaneenrijging van zonden geweest. Als God hem daarom aan zijn lot had overgelaten en hem een prooi had doen worden van die Filistijnen - ik spreek menselijk - niemand zou het God hebben kunnen kwalijk nemen. Doch nu lees ik dat de Geest des HEEREN vaardig over hem werd. Hoe is dat mogelijk? Dit is mogelijk omdat God met Simson niet handelde naar zijne zonden. Hoe zwaar, hoe lang hij ook Zijn wetten heeft geschonden. De HEERE heeft hem Zijn genade betoond. Hij neemt het daarom voor Simson op, gelijk Hij het altijd weer voor al Zijn volk opneemt. En dat wordt voor diegenen die er weet van hebben

een steeds groter wonder. Verstaan jullie dat ook? En waarom neemt Hij het nu altijd weer voor Zijn volk op, terwijl zij dit toch verdienen? Hij doet dit om Zijns zelfs wil: „Ik doe het niet om uwentwil, maar om Mijns groten Naams wil”. God is het aan Zichzelf verplicht dat Hij Zijn volk niet in de steek laat. Ook Simson niet, al was hij in dat Timnath nog zo ver van huis. Hij laat ook u niet in de steek, als ge geen vreemdeling zijt van het werk der genade, al zijt gij nog zover van huis.

De Geest des HEEREN werd vaardig over hem, leerde hem. Hij vond daarom het middel tot betaling, in de diepere zin van zijn eigen raadsel. Want de leeuw waarmede hij eerst gevochten had, daar werden de Filistijnen door afgebeeld als kinderen des Satans. Zij waren allemaal uit de duivel, gelijk elk mens dit van nature is, en dat naar het eigen woord van Jezus. Joh. 8:44.

Simson was een strijder in Gods koninkrijk en moest tegen de vijanden van dat rijk - met op de achtergrond de helse leeuw - strijden. De vijanden die hem dachten te verslinden, leverden hem nu spijs, zoetigheid, die verschaften hem daarom de klederen die hij nodig had: „Spijze ging uit van eter en zoetigheid ging uit van sterke”. Je ziet het voor je ogen vervuld.

Datgene wat in vers 19 staat moet daarom niet opgevat worden als een persoonlijke wraakoefening van Simson. Ware dat het geval geweest, dan zou dit grotelijks zijn af te keuren. Doch hij wordt in heel zijn optreden door de Geest des HEEREN geleid. God geeft Simson nu gelegenheid om de Filistijnen te verslaan, om Israël te richten, om ten gunste van dat volk bezig te zijn. Hij was immers degene die „beginnen zou Israël te verlossen”! zie Rt. 13.5.

Zoals God Zich door Simson gewroken heeft aan Zijn vijanden, zo zal die meerdere Simson Zich straks volkomen wreken aan al Zijn vijanden. Dat gebeurt nu al de eeuwen door in beginsel als er zovelen zijn, die onbekeerd, dat is in hun vijandschap tegen God sterven op het grote slagveld van de wereld. Straks zal het ten volle gebeuren in de grote dag der dagen als de Heere wederkomen zal om te oordelen de levenden en de doden. Dan zullen al degenen die Sion gram zijn voor eeuwig worden neergeslagen. En dan zal er nogmaals spijs uitgaan van de eter en zoetigheid van de sterke. Want de wereld die God vijandig is, eist hier alles op en zoekt de kerk te verslinden. Doch straks moet zij alles aan anderen overlaten en het Godgeheiligd zaad zal dan het gezegend aardrijk erven.

De grote vraag begint hier te klemmen: Zullen wij daar ook bij behoren, namelijk bij de zalige erfgenamen?

Als we aan de zijde van de leeuw staan, aan de zijde van de Filistijnen, aan de zijde van de wereld, aan de zijde van de duivel - het is tenslotte allemaal hetzelfde - dan zullen we omkomen en alles moeten verliezen. Wat baat het de mens, indien hij de gehele wereld gewint en hij lijdt schade aan zijn ziel? Bedenkt daarom: De wereld gaat voorbij met al haar begeerlijkheden. Doch wie de wil van God doet, en dat is geloven in Zijn Zoon, de meerdere Simson, die blijft tot in der eeuwigheid, die heeft het eeuwige leven. Die is alleen waarlijk gelukkig.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boeken

1. Op de ontmoetingsdag te Kampen was een boekenstand van uitgever Kool te Veenendaal. Deze bood bij die gelegenheid bepaalde boeken voor een gelegenheidsprijs aan. Dat betrof het boek van Ds. Van der Ent over Gideon, de prekenbundel van Ds. Sneep en het jubileumboek van Driebergen. Bij informatie bleek dat er vele exemplaren van deze boeken werden afgeleverd. Dat doet natuurlijk goed. Deze werken zijn het waard om tot het laatste exemplaar verkocht en gelezen te worden. Mogelijk dat er voor onze lezers weer zo'n gelegenheidsaanbieding komt. Zo ja, dan hoort u ervan.

2. Er staan altijd nog enkele uitgaven op stapel, die al meermalen zijn aangekondigd en tot nog toe niet verschenen zijn. We denken aan het boek van Ds. Van der Ent over Filemon en van Ds. Van Leeuwen over de catechisaties. De uitgevers zijn wat voorzichtig geworden in verband met de huidige economische teruggang. Maar voor zulke boeken moet belangstelling blijven

bestaan. We hopen binnenkort nadere mededelingen te kunnen doen.

3. Al jaren geleden is begonnen met het opnemen van een boek dat in het engels verschenen is onder de titel *More than notion* en in ons blad de naam kreeg van **Alle begrip te boven**. De vertaling is in hoofdzaak van een van mijn dochters in Canada. We zijn bijna aan het einde. Het ligt in de bedoeling, dat het geheel in boekvorm verschijnt. De engelse uitgave, een boek van rond 300 bladzijden, beleefde in enkele jaren verschillende herdrukken. Genoemde dochter wil het uitgeven. Zij heeft dit al geregeld met de engelse uitgever. Er wordt aan gewerkt, dat het boek in het voorjaar kan verschijnen. De prijs zal, rekening houdende met de kosten van productie en distributie enz. f 39,50 per exemplaar moeten bedragen. dat is voor een boek van 300 bladzijden aan de lage kant. Graag neem ik al bestellingen op voor dit boek - Natuurlijk ook voor de andere - en zie belangstellend uit.

4. Ds. Van Leeuwen bracht in zijn rede op de ontmoetingsdag in herinnering de rede, die Ds. Kok over **de waarachtige bekering** gehouden heeft op onze eerste ontmoetingsdag te Dordrecht op 17 april 1971. Toen is er een brochure verschenen, waarin opgenomen is wat de verschillende sprekers toen hebben gezegd. Daarin staat dus ook de rede van Ds. Kok. Ik heb voor belangstellenden nog voldoende exemplaren van deze brochure beschikbaar. De prijs is f 2,50, verhoogd met de kosten van verzending, die op f 1,70 moeten worden gesteld. Bij toezending van meerdere exemplaren naar hetzelfde adres zullen de verzendkosten wat minder zijn. Bij bestelling gelieve men het bedrag dat verschuldigd is te willen storten op postrekening 652422 ten name van Ds. G. Blom te Meerkerk. Toezending volgt dan per omgaande. De netto opbrengst komt ten bate van Bewaar het Pand.

5. Het komt meermalen voor dat in ons blad met boeken wordt geadverteerd. Soms betreft het boeken die ons ter recensie werden toegezonden of onder ons bekend zijn. Soms komt er geen boek ter recensie en wordt er wel een advertentie opgenomen. Van de inhoud hebben we uiteraard geen kennis kunnen nemen, wanneer de verschijning nog niet heeft plaats gevonden. En ook een reeds verschenen boek kan ons onbekend zijn. De plaatsing als advertentie houdt dus geen aanbeveling van onze zijde in. Dan gaat het meer om de belangrijkheid van het onderwerp dan om de vraag of met de inhoud kan worden ingestemd. We meenden er goed aan te doen dit even op te merken.

B.

Uitgaven van de Westfriese boekhandel Baron van Wassenaerlaan 5, 6717 LH Ede

1. **Verzameling van enige brieven van C.I.M. Sieben**. Deze brieven zijn gericht aan Ds. E. Fransen, in leven predikant van de Gereformeerde Gemeente te Barneveld. De schrijfster kwam met deze predikant in kennis door het lezen van zijn geschriften. Er ontstond een innige band van liefde en gemeenschap, waardoor zij in elkanders kruis en lotgevallen deelden. Mrs. Sieben - eigenlijk Mrs. Hasselman, maar zij ondertekende altijd als C.J.M. Sieben - heeft meer brieven aan Ds. Fransen geschreven, maar deze gaf die ter lezing aan anderen. Op aandrang van vrienden heft hij toestemming gegeven om de brieven, die nog in zijn bezit waren, te laten drukken. Hij hoopte dat het de Heere mocht behagen de brieven te willen gebruiken als slijk om blindgeborenen de ogen te openen en tot lering, versterking en bemoediging van Gods beproefde kinderen in hun geloof, geloofslicht en geloofsvertrouwen.

Velen zullen zich de naam van de schrijfster herinneren uit een ander werkje, getiteld: **Aanspraak en Raad** van een moeder aan haar kinderen en pleegkinderen. Daarin komt ook een en ander voor uit de weg van haar bekering tot God. Dat boekje heeft een goede ingang gevonden en is vele malen herdrukt. Daarom behoeven we het nu opnieuw verschenen boekje met brieven bijzonder aan te bevelen. De schrijfster is in ons land geboren en ook in het huwelijk getreden. Zij verhuisde later naar Harvey in Amerika, waar ze op 2 april (niet 3 april) 1893 in de ouderdom van 50 jaar in de Heere stierf. Haar man E.C. Hasselman schreef een briefje van haar overlijden aan Ds. Fransen. Het nu uitgegeven boekje, 75 blz., kost gebonden f 11,90.

ALLE BEGRIP TE BOVEN (102)

23. Het einde te Pulverbach (4).

Na de dood van haar man moest zij natuurlijk de pastorie in Norton verlaten. Haar zuster Margaret keerde naar Pulverbach terug, waar een lieflijk thuis gegeven werd in de Churton woning door Richard en zijn vrouw. Frances trok bij Charles en Annette in, die na een paar moeilijke jaren in Sherborne nu in Yeovil woonden. „Ik kan waarlijk de Heere danken”, schrijft Frances, „dat Hij mij gegeven heeft te mogen leven met hen die Zijn Naam vrezen en Hem in dagen van moeite tot hun toevlucht maken. Ik dank Hem hartelijk, vooral omdat Hij mij de waarde van het horen van Zijn Woord heeft doen zien in de dagelijkse huiselijke Schriftlezing. Het is mij vaak tot voedsel voor mijn ziel geweest”.

Vanuit Yeovil was de familie in staat om elke zondag naar Norton te reizen en het was kort nadat Frances zich daar vestigde, dat „na veel teleurstellingen en menige tegenslag onze plaats van bijeenkomst, een kleine kapel, voltooid werd”. (Dit stenen gebouw is nu een garage en bestaat nog; het is vlak bij het postkantoor van Norton.) In de loop der jaren kwamen er velen luisteren en de bediening van Charles was velen tot zegen. In 1863 ging Frances voor een bezoek naar Pulverbach. Dit moet wel een blijde ontmoeting zijn geweest voor de zes zusters na zoveel jaren van scheiding. En op een zonnige dag kwam er een fotograaf. Een stoel en tafel werden tegen de muur van het Castle Farmhuis gezet en om de beurt werden de dames gefotografeerd. De nieuwe uitvinding geeft een glimp van hen.

Ovale portretten versieren gerangschikt de voorpagina van de „Herinneringen van de zes zusters”, maar ze waren toen allemaal aan het ouder worden en zien er als oude dames uit, met mutsen en krulletjes en ingevallen wangen en omslagdoeken; er wordt hier geen reproductie van gegeven. Hetzelfde kan gezegd worden van hun broeder Bernard, die alleen maar gefotografeerd werd in de rustige jaren van zijn latere leven. Als Mr. Bourne in hun vroegere jaren een schets van hen gemaakt zou hebben, hoe interessant zou dat geweest zijn! Inmiddels was de verachting waaronder zij hadden geleefd geheel verdwenen. Ze werden nu niet alleen zeer geëerd in het dorp, maar werkelijk bemind en zelfs in 1960 haalden de dorpsbewoners de geliefde herinneringen van hun ouders over hen en hun vele liefdesdaden op.

Frances was de eerste van de zusters die stierf. Terug in Somerset ten huize van Charles werd zij in januari 1865 ziek wegens een acute bronchitis. Maar de dag van haar dood kwam niet als een dief in de nacht. De laatste dag dat zij beneden was had zij een kort briefje geschreven, dat na haar dood gevonden werd. „Daar mijn gezondheid slecht is komt het in mij op, dat ik niet weet wanneer het de tijd is. Ik was gisteravond in ernstige gedachten verzonken. Mijn gebed was: „O, Heere, wend niet Uw aangezicht van Mij”. Ik had niets om op te pleiten dan alleen op Zijn genade en ik verlangde naar de heldere afstraling daarvan in mijn hart. De geschiedenis van Jozef, die de laatste tijd het onderwerp van de morgenlezingen was geweest, is heerlijk geopend in een geestelijke zin.

Op 1 januari 1982 is het Begeleidingscentrum Gereformeerd Schoolonderwijs met een negental medewerkers officieel van start gegaan. Het Begeleidingscentrum beijvert zich nu hulp te bieden bij de vormgeving van het reformatisch onderwijs en een verantwoorde oplossing te zoeken voor problemen. Evenals vorig jaar willen wij op u als ouders een beroep doen om de werkzaamheden van de Stichting te kunnen voortzetten en schoolbegeleiding, gegrond op Schrift en Belijdenis, gestalte te kunnen geven.

U krijgt allemaal een uitvoerige brief

Aan de leerlingen van de door ons begeleide kleuterscholen en lagere scholen zal één dezer dagen een brief voor thuis worden meegegeven. Daarin wordt uitgelegd waarom het zo noodzakelijk is dat wij allen - gezien in 't licht van Gods Woord - er als opvoeders eendrachtig onze schouders onder zetten. U hoort nog van ons.

Stichting Begeleidingscentrum
Gereformeerd Schoolonderwijs

Wilt u er meer van weten? Wacht s.v.p. nog even tot u de brief met bijlagen hebt ontvangen. En blijven er dan nog vragen over, het hoofd van de school of het Begeleidingscentrum Gereformeerd Schoolonderwijs, Brederodehof 64, Postbus 317, 3340 AH H.I. Ambacht zal u graag uitvoerig informeren.

GEJAAGD ? RUSTELOOS ?
Geheel plantaardige Zenuwtabletjes! Werken rustgevend en ontspannend. Kuur voor een maand f 20,-
Tevens uit voorraad leverbaar meer dan 40 kruidenmengsels o.a. Bronchitis, Blaas en Urine, Dikke Darm, Eczeem, Galsteen, Laxeer, Rheumatiek, Gewrichts-reumatiek. Kuur voor een maand f 15,-

NIEUW
Behalve de soorten Vermagering, Vochtaf-drijvend en Zenuwen, nu ook Hoge Bloeddruk, Rheumatiek en Vernauwde Bloedvaten in tabletvorm verkrijgbaar.
Maandkuur f 20,-
DROGISTERIJ SIKKING
Barrevoetstraat 5, 2011 WL Haarlem.
Tel. 023 - 312882, b.g.g. 023 324606. Postgiro 190609.

U bent ook dit jaar weer hartelijk welkom op „De Verrassing”
Pension voor jong en oud. Bungalows en starcaravans.
Zondag eerbiedigend. Bespreek tijdig.
Postbus 302, 1794 ZG, Oosterend-Texel.
Tel. 02223-661 of 391

Uitgeverij 'Boekhandel G. KOOL
Het adres voor al Uw goede boeken
Stationssingel 50
Tel. 08385-13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

AANKONDIGING DRIE BELANGRIJKE BOEKEN

En toch niet verteerd
UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN SINDS 1892
Ds. M. DRAYER
prof. dr. W. van 't SPIJKER
ds. J.H. VELEMA:
EN TOCH NIET VERTEERD.
Uit de geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde Kerken sinds 1892. Gedenkboek t.g.v. het negentig jaar afzonderlijk voortbestaan v.d. Chr. Gerref. Kerken sinds 1892. Het biedt een boeiende terugblik op deze periode, die belangrijke aspecten uit de geschiedenis belicht. Een uniek en waardevol beeld van dit stuk recente kerk-geschiedenis.
EEN BOEK, ONMISBAAR VOOR ELKE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE!
19 x 26,5 cm., ca. 192 bladz., fraai gebonden met stofomslag, f 37,50

D. KOOLE / prof. dr. W.H. VELEMA (red.):
UIT LIEFDE TOT CHRISTUS EN ZIJN GEMEENTE
Handreiking aan de ouderling. Met medewerking van dr. T. BRIENEN en de professoren J.P. VERSTEEG, dr. J. van GENDEREN, dr. W. van 't SPIJKER en dr. B.J. OOSTERHOFF. Dit boek geeft voorlichting over en toerusting tot de taak, waartoe de ouderling zich geroepen ziet. Welke betekenis heeft het huisbezoek? Hoe moet de ouderling op allerlei theologische en ethische vragen inspelen? enz. enz. Op deze en andere vragen geven de auteurs antwoord.
EEN ZEER BELANGRIJKE VRAAGBAK VOOR DE OUDERLING
16 x 24 cm., ca. 200 bladz., f 29,90

RONDOM HET DOOPVONT
Leer en gebruik van de Heilige Doop in het Nieuwe Testament en in de geschiedenis van de westerse kerk. Onder redactie van prof. dr. W. van 't SPIJKER, dr. W. BALKE, drs. K. EXALTO en L. van DRIEL. Met verdere medewerking van: dr. T. BRIENEN, prof. dr. J. van GENDEREN, dr. C.A. TUKKER, prof. dr. J.P. VERSTEEG e.a. Dit fraai geïllustreerde handboek over de Heilige Doop vormt een eenheid met 'Bij brood en beker', dat handelt over het andere sacrament, het Heilig Avondmaal.
VOOR IEDERE KERKGANGER EEN WAARDEVOL NASLAGWERK OVER DIT SACRAMENT!
17,5 x 25 cm., ca. 440 bladz., (geïll.) geb. met stofomslag, f 79,-

tw
De prijzen uit deze aanbieding konden slechts voorlopig worden vastgesteld onder voorbehoud van wijziging bij verschijning.
RESERVEER TIJDIG EEN EXEMPLAAR!
U kunt ze bestellen d.m.v. de BON. Zendt die vandaag nog (in open envelop zonder postzegel) aan T. Wever b.v., Antwoordnummer 5, 5800 VB Franeker. U kunt natuurlijk ook telefonisch bestellen.
Ik bestel uit Uw aanbieding en ontvang direct bij verschijning:
... ex. En toch niet verteerd. Gedenkboek.
... ex. Uit liefde tot Christus en Zijn gemeente
... ex. Rondom het doopvont.
Naam:
Adres:
Postcode:
Plaats:
Bank- of Girorekening:
Boekhandel T. Wever b.v., Franeker
Telefoon 05170-3147 - 1st 16 / 18 / 19

JOHANNUS

Hét elektronische orgel voor klassieke muziek.

OPUS 18

JOHANNUS orgel vanaf f 7.475,-

Dealer van o.a.: JOHANNES, VISCOUNT, OMEGAN. Komt u eens geheel vrijblijvend deze orgels beluisteren en bespelen. Ook kunt u de 4-kanalen akoustiek beluisteren.

- * Landelijke service
- * Hoge inruil
- * Franco thuis door heel Nederland
- * Gaarne telefonische afspraak

nie. deij
VIANEN
Orgels
Voorstraat 89
Tel. 03473-76170